

KOKI PĀRTOP GRĀMATĀS UN NE TIKAI

Literatūra, tāpat kā valoda, nestāv uz vietas. Tā attīstās, pilnveidojas un pārtop jaunā veidolā. To pašu var teikt par kokiem. Koki ir Latvijas bagātība, kas ir jāsaudzē un jākopj. Lai meži varētu elpot, tie jāatbrīvo no veciem, nolūzušiem vai vētras nolauztiem kokiem, tādā veidā dodot iespēju pārējiem kokiem attīstīties. Taču tas nenozīmē, ka vēja nesaudzētais koks ir beidzis savu dzīvi. Tam ir iespēja reinkarnēties grāmatās, kuru lapas viegli skar lasītāja pirkstu gali.

„Latvijas Neredzīgo bibliotēka” visu 2011. gadu, sadarbojoties ar AS „Latvijas Valsts meži” (turpmāk — LVM), ļauj dabas bagātībai – kokam – iegūt otru dzīvību. Dzīvību caur papīru, grāmatu un neredzīga lasītāja pirkstiem. Tajā brīdī koks sāk runāt cilvēka vārdiem un bagātina lasītāja vizuālo priekšstatu par lietām, kas ir apkārt.

*elš vējš
čab lapas
lūzt koks
un notiek reinkarnācija*

*vai miris koks nav ļaudīm rada?
vai miris koks nav ceļa gājējs?*

*rēc motors
birst skaidas
žūst līme
un papīrs iegūst dvēseli*

*koks runāt sāk ar cilvēkvārdiem
koks runāt sāk par alkatību*

*klab vāki
čab lapas
deg acis
un cilvēks saredz pasauli*

*ar dzīves nebeidzamo ciklu
ar dzīves pielīdušo miglu*

*elš motors
čab lapas
lūzt koks
bez vēlmes reinkarnēties*

Ar šo Guntas Bites dzejoli 14. oktobrī sākās „Baltā spieķa dziesma 2011” pasākums, kura tēma bija KOKU REINKARNĀCIJA jeb NO KOKA LĪDZ GRĀMATAI. Tā pamatā bija diskusija ar LVM, papīrfabrikas „Līgatne” un Finanšu ministrijas pārstāvjiem. Šīs trīs institūcijas, savā starpā sadarbojoties, rada pamatu grāmatai. Ir svarīgi apzināties valstī esošo resursu sniegtās iespējas papīra un vēlāk grāmatu ražošanai. Bibliotēka šajos procesos piedalās tikai kā tilts no grāmatas uz lasītāju.

Ja salīdzinātu grāmatu cenas, kas ir gludraksta iespiedumam un Braila rakstam, tad pēdējās būs dārgākas, nekā pirmās. Papīrs, ko izmanto Braila raksta grāmatām ir daudz biežāks un ar īpašiem nosacījumiem, līdz ar to arī dārgāks, taču galvenais iemesls tomēr ir grāmatas apjoms. Ja viena gludraksta grāmata ietilpst, piemēram, 144 lappusēs, kas nodrukāts uz A5 formāta, tad Braila rakstā drukātas uz divreiz lielāka papīra (A4), tā ietilpst 290 lappusēs.

Vienīgais šobrīd Latvijā pieejamais papīrs, kas atbilst īpašiem nosacījumiem, lai varētu drukāt grāmatas Braila rakstā, ir Navigator, kas ražots Portugālē. Domājot par to, neviļus atmiņā uzaust laiki, kad neredzīgo iedzīvotāju vajadzībām papīru ražoja Līgatnes papīrfabrika. Toreiz tas bija biezs perfokartons, uz kura ar mehāniskās preses palīdzību iespieda Braila raksta grāmatas. Protams, šādu papīru mūsdienā Braila printerī nedrīkst likt, bet tomēr. Kas noticis ar Latvijas papīra ražotni? Kāpēc neredzīgo grāmatām vajag pirkt Portugāļu papīru, nevis pašmāju ražojumu? Bet varbūt vaina ir tajā, ka valstij vairs nav koku? Domājot par Latvijas ekonomikas „sildīšanu” radās jautājums par potenciālām iespējām Līgatnei atjaunot ražotni, izmantojot Latvijas koksnī.

Diskusijas gaitā LVM komunikācijas daļas vadītājs **Tomass Kotovičs** (2. att.) pastāstīja, ka ik gadu no Latvijas tiek eksportēts vidēji 2,5 — 3 miljoni kubikmetru apaļkoksnes. Eksportētais papīrmalkas apjoms ir ietekmīgs potenciāls, ko varētu izmantot Latvijā arī celulozes ražošanai, kas nepieciešama balta un kvalitatīva papīra ražošanai. Papīrfabrikas „Līgatne” mārketinga vadītāja **Oļesja Dreimane** (1. att.) pastāstīja, ka papīra ražošanai Līgatnē šobrīd tiek izmantota tikai un vienīgi makulatūra. Līdz ar to tā kvalitāte, salīdzinājumā ar Braila grāmatām nepieciešamo papīru, ir zema. Sarunas gaitā Dreimanes kundze izteica gatavību uzsākt sarunas ar papīrfabrikas ķīmiķiem, kuri varētu izstrādāt jauna papīra ražošanas metodiku, kas būtu stipri pietuvināts Braila grāmatām nepieciešamajiem nosacījumiem. Vai izdosies reanimēt vai jaunizveidot celulozes pārstrādes punktus, lai ražotu neredzīgo grāmatām vajadzīgo papīru? To rādīs laiks.

Nevienam nav noslēpums, ka koku pārņemšanas un novirzīšanas procesiem nepieciešama nauda, tāpēc diskusijā iesaistījās Finanšu ministrijas Nodokļu administrēšanas politikas departamenta Metodoloģijas un grāmatvedības nodaļas vadītāja **Irita Lukšo** (2. att.). Galvenais jautājums bija par valsts kapitālsabiedrību iespējām atbalstīt budžeta iestādes vai NVO ar finansiāliem ziedojumiem. Lukšo kundze apliecināja, ka šim nolūkam jāraksta projekti, ko jāiesniedz LVM. To var darīt gan budžeta iestādes, piemēram, bibliotēkas, skolas, gan arī nevalstiskās organizācijas, kurām ir piešķirts sabiedriskā labuma statuss. Šiem projektiem jābūt vēršotiem uz āru, nevis uz organizācijas pašlabumu vai darbības nodrošināšanu. Tas nozīmē, ka labuma guvējam no projekta jābūt vietējai sabiedrībai.

1. att. Saruna ar Oļesju Dreimani

2. att. Diskusija par finansēm un potenciālo sadarbību
(no kreisās: Tomass Kotovičs,
Gunta Bite, Irita Lukšo)

Diskusija izvērtās ļoti interesanta abām sarunas pusēm. Tās noslēgumā izveidojās sadarbības modelis ar visām uzaicinātajām institūcijām. Papīrfabrika „Līgatne” aicināja bibliotēku un tās lasītājus doties ciemos ekskursijā, kurā gids parādīs visu ražošanas procesu — kā makulatūra pārvēršas par jau gatavu papīru. Tiks parādīts, kā makulatūra šķaidītāja katlā pārvēršas papīra masā un, kā tālāk tā tiek aizvadīta uz baseiniem un papīrmašīnu, un galarezultātā varēs redzēt un aptaustīt, kāds izskatās papīrs no attiecīgās makulatūras. (Šādi ražotu papīru varēja aptaustīt arī bibliotēkas foajē iekārtotajā izstādē.) Dreimanes kundze ieteica atbraukt arī neredzīgiem, jo papīra ražošanas aromāts ir ar īpašu noskaņu.

Savukārt, LVM piedāvāja sadarbību Ziemassvētku eglīšu un Jāņu meiju sagādāšanā. Katru gadu LVM ļauj iedzīvotājiem pašiem uzņēmuma apsaimniekotajos mežos savām vajadzībām nocirst vienu eglīti, taču tam ir arī savi noteikumi. Pašam cērtot eglīti, ir svarīgi zināt, ka:

- eglītes celma caurmēram jābūt mazākam par 12 cm, kas parasti atbilst 2 — 3 m garai eglei;
- eglītes kategoriski aizliegts zāgēt jaunaudzēs;
- eglītes drīkst zāgēt uz stīgām, grāvmalās, zem elektrolīnijām un cita veida komunikācijām.

Valsts meži ir izkaisīti pa visu Latvijas teritoriju starp daudziem privātajiem, pašvaldību un citu īpašnieku mežiem, tāpēc, lai nerastos konflikti, Kotoviča kungs aicināja pirms eglītes ciršanas pārliecināties, kam pieder mežs. Visdrošāk to var uzzināt LVM mežsaimniecībās.

Finanšu ministrijas pārstāve savukārt piedāvāja konsultācijas ziedojumu piesaistīšanai no valsts kapitālsabiedrībām, zvanot viņai pa tālruni 67095522.

Pasākuma rīkotāji bija parūpējušies, lai diskusija nebūtu „sausā” informācija. Muzikālajos starplaikos dziedāja jaunieši Ivars Lielpēteris un Sigita Pastare, kā arī bibliotēkas darbiniece Zane Rižija. Noslēgumā skanēja pusstundas ilgs Antas Eņģeles (3. att.) koncerts, kas visus klātesošos vienoja kopīgā dziedāšanā un aplausu vētra liecināja par pasākuma pozitīvo izdošanos un kultūras bagātināšanos.

Ikdienā mēs nepadomājam, ka lieta, ko turam rokās, ir kādas dzīvas matērijas reinkarnācija: galds, pie kura ikdienā sēžam, logs, caur kuru veramies pasaulē un pat vilnas džemperītis, kas silda vēsajos vakaros. Kas tad īsti ir reinkarnācija? — Izdomājums? Pārtapšana? Ticība? Nākošgad Neredzīgo bibliotēkas Braila raksta nodaļa izdos grāmatu Braila rakstā „Karma un reinkarnācija”, kas mēģinās uz šo jautājumu atbildēt, taču pagaidām cienīsim viens otru un cienīsim lietas, kas ir mums visapkārt, jo bez tām mēs nevaram. Tās ir mūsu dzīve.

3. att. Folkmūziķe Anta Eņģele

Gunta Bite
VA „Latvijas Neredzīgo bibliotēka”
Braila raksta nodaļas vadītāja